

Motivarea cercetărilor

Din însărcinarea Muzeului de Istorie al Municipiului București și în colaborare cu Facultatea de Istorie a Universității București, ca angajat prin contract cu Academia de Științe Sociale și Politice, cu sprijinul Institutului Pentru Transporturi Auto, Navale și Aeriene (IPTANA) am coordonat colectivul de cercetări arheologice privind eliberarea de sarcină istorică și arheologică a siturilor de pe traseul Canalului Dunăre-București între 1985-1989¹.

Printr-o convenție între noi și IPTANA, două autobuze puse la dispoziție de Direcția Canalului Dunăre-București, în lunile iunie-iulie și septembrie-octombrie efectuau transportul studenților de la Facultățile de Istorie, Filozofie și Drept la șantierele arheologice. Deplasarea se făcea în zilele de lucru. Din echipa de cercetare mai făceau parte arheologii: Panait I. Panait, Mioara Turcu, Radu Ciuceanu, Aristide Ștefănescu, Vasilica Sandu, Radu Ocheșanu și câte un profesor de serviciu din partea facultăților. S-a lucrat pe șantierele arheologice de la Mihăilești, Cornetu, Buda, Ordoreanu, Poșta-Buturugeni, Domnești, Dumitrana, Popești, Cernica, Bălăceanca, Glina, Bobești, Pantelimon, Berceni, Chitila, Văcărești, Lunca- Bârzești, Crângași etc.

Pentru identificarea obiectivelor ce urmau să fie investigate s-au efectuat cercetări prealabile de teren, ale căror rezultate coroborate cu lista celor cunoscute au intrat în atenția echipei de cercetare pentru eliberarea lor de sarcină patrimonial-istorică sau luarea de măsuri de protecție, restaurare sau transmutare, după cum era cazul. Ele se înscriau pe traseele râurilor Argeș, Dâmbovița, Colentina, Ciorogârla, Sabar și ale văilor mai mici afluate. Obiectivele vizate urmau să fie acoperite de apele viitorului lac de acumulare; să fie afectate total sau parțial de traseul canalului, digului de protecție de pământ, a noilor trasee de comunicație, a podurilor și barajelor, a lucrărilor edilitare. Muzeul nostru avea sarcina să se ocupe de obiectivele ce se aflau pe raza Municipiului București și a fostului Sector Agricol Ilfov (SAI). De celelalte se ocupau muzeele din județele Giurgiu și Călărași. Rezultatele urmau să fie publicate într-un volum care nu a mai apărut din cauza stopării lucrării, în urma evenimentelor politice din

¹ CAB, IV, 1992, Rapoarte arheologice, p. 147-340.

decembrie 1989. În limita posibilităților, o parte din rezultatele acestor lucrări au fost evocate de presa scrisă sau vorbită a vremii. Altele sunt încă în curs de elaborare sau - în unele din ele - lucrările continuă, fiind de importanță majoră sau prezentând interes pentru lumea științifică de pe continent, cum ar fi cele de la Cornetu, din cariera de pietriș. Cele mai multe au fost publicate total sau parțial de către responsabilii de lucrări, în revistele și publicațiile muzeului sau în revistele de specialitate din țară.

Săpăturile de salvare de la Domnești

Situl arheologic și istoric de care ne ocupăm acum este cel denumit Domnești-Școala Veche, deoarece în perimetrul comunei se mai aflau și alte obiective care au fost cercetate, sau urmau a fi cercetate². Între acestea este situl Domnești-Conac de care s-a ocupat colegul Aristide Ștefănescu (parțial și noi) și Domnești-Biserica Sfânta Paraschiva de care s-au ocupat colegii Panait I. Panait și regretatul Radu Ocheșanu, cu dovezi de locuire din secolele XVII-XX³.

Obiectivul de la Domnești Școala-Veche se află situat pe malul nordic al râului Sabar (Răstoaca) înainte de confluența sa cu Ciorogârla. Școala Veche este declarată monument istoric, fiind construită pe vremea domnitorului Al. Ioan Cuza și poartă denumirea Nr. 283. Așezarea se întinde pe terasa înaltă străbătută de șoseaua Domnești-București, pe care se înșiră, de o parte și de alta, casele sătenilor, precum în cazul nostru și pe panta din curtea și grădina școlii și a gospodăriilor vecine. Săpătura s-a desfășurat în curtea și grădina școlii (Fig. 1/1), până în lunca joasă a Sabarului, îngustă și erodată de apele râului în vremuri de inundație.

Lucrările au început în ziua de 21 septembrie 1988 și s-a executat o secțiune perpendiculară pe apa Sabarului. Pornea din partea vestică a clădirii școlii și avea 32 m lungime și 2 m lățime (16 carouri) (Fig. 1/1; 5). Terasa înaltă a Sabarului este parte integrantă a interfluviului Ciorogârla-Sabar. În timpul săpăturilor am făcut cercetări pe întregul cuprins al interfluviului, prin curțile și grădinile oamenilor și am constatat că așezarea se întinde pe întreaga suprafață din partea de vest și nord a localității, unde am găsit fragmente ceramice și alte resturi de locuire. La Școala Veche, pe versantul dinspre Sabar, unde am făcut săpătura, terasa prezintă o erodare în

² Localitatea Domnești în evoluția sa istorică nu a avut alcătuirea administrativă de azi. S-a format din mai multe cătune între care menționăm Matragești, Domnești-Sârbi, Colțuna, Domneștii de Jos, Domneștii de Sus, Cojești, Băleni; vezi Lahovary, I. C. Brătianu, Gr. Tocilescu, 1900, p. 189-191.

³ Zănescu 1992, p. 363-371.

pantă, cu trepte ce coboară spre râu, care nu se observau la suprafață, deoarece era acoperită cu vegetația spontană sau cultivată, de pomi fructiferi sau viță de vie. În timpul săpăturii am putut observa că la contactul cu lunca, malul era mai abrupt și umplut cu aluviuni mai recente, după stabilizarea albiei râului pe traseul actual.

Condițiile de muncă și graba în care s-a lucrat nu ne-au permis obținerea unui profil mai adânc, pentru a putea observa secvența stratigrafică pe o profunzime mai mare. Săpătura s-a efectuat în trepte, cu adâncimi impuse de detaliile terenului. S-a adâncit în medie până la 0,75 m. În gropile de bucate și în locuințe s-a mers până la 1,50-2,00 m.

Deoarece locuirea nu era prea intensă și prea bogată în materiale nu ne permitem o prezentare amănunțită a succesiunii stratigrafice pe întreaga sa desfășurare. Precizăm că la suprafață, pe întreaga lungime a secțiunii, am identificat un strat vegetal afectat de lucrările agricole și amenajări gospodărești. În carourile 1-4 acesta avea o grosime cuprinsă între 0,10-0,15 m, pe pantă mai puțin sau aproape lipsea iar în luncă avea până la 0,20-0,30 m. Urma, până la 0,50 m, un strat brun-cafeniu în care, spre suprafață erau puține fragmente ceramice din sec. IX-XI, din epoca daco-romană, din prima epocă a fierului, din epoca bronzului⁴, iar spre bază, sub acesta, un strat brun-roșcat, steril arheologic până la 0,75 m adâncime. În carourile din luncă (Fig. 1/2, 2/1) pe la 1,20 m era un strat de nisip. La suprafață, în solul vegetal răscolit, peste tot se aflau materiale ceramice recente amestecate cu cărămizi rămase de la construcția școlii sau aduse de la Conac din dărâmăturile zidurilor.

Materialele cele mai numeroase și mai reprezentative sunt cele privind epoca daco-romană, aparținând culturii Chilia-Militari din secolele III-V d. Chr.⁵. În carourile 3-5 a început să apară la răzuire, pe la adâncimea de 0,42 m conturul primei locuințe care a fost denumită *Locuința nr. 1* (L 1) (Fig. 1-2). S-a săpat în interiorul său și s-a constatat că nu intra în întregime în secțiunea deschisă de noi deoarece se întindea spre est, fapt pentru care s-a deschis o casetă de 6 × 2 m., paralelă cu secțiunea (Fig. 5). S-a constatat că locuința era orientată E-V, paralelă cu Sabarul, că intrarea o avea pe latura de sud. Locuința era de tip bordei, rectangulară și avea dimensiunea de 5,20 × 3,80 m. Pe fundul său s-a păstrat o fătuială de lut din pământ

⁴ Leahu 1968; V. Boroneanț 1984, p. 156-166.

⁵ Zirra, Gh. Cantacuzino 1963, p. 15-49; Bichir 1984; Morintz, 1961, p. 441-447; *idem*, 1962, p. 513-518.

bătut, groasă de 2-3 cm. Pe latura de N avea o laviță din pământ cruțat, lată de 0,90 m, care se prelungea și pe laturile de E cu 1,00 m și de V cu 0,57 m (Fig. 6). Acestea serveau drept loc de păstrare a inventarului casnic și loc de odihnă. Spre latura de S, se afla o groapă de bucate de formă tronconică (Fig. 5, gr. 6). Bordeiul avea intrarea pe această latură, puțin deasupra nivelului fundului. Groapa de bucate avea diametrul la fund de 1,80 m, la gură de 1,40 m, adâncime de 1,00 m (Fig. 2/1; 5-6) iar groapa de bucate exterioară de 1,20 m la fund și 0,90 m la gură. *Locuința de tip bordei L 2* (Fig. 5). A fost identificată în carourile 11-14. Pentru dezvelirea ei s-a deschis pe latura de E a secțiunii o casetă de 2,50 m (Fig. 5). Și aceasta era orientată paralel cu cursul râului. Avea lățimea de 3,20 m. Lungimea nu am aflat-o din cauză că se continua în peretele de E al secțiunii. Avea fundul la 1,10 m de la nivelul actual de călcare și era lutuit cu pământ galben adus din profilul râpei. Pe latura de N avea un prag lat de 1,10 m care servea drept pat și loc de adăpostit îmbrăcăminte. Pe latura de S, pornind de la nivelul fundului în exteriorul său se adâncea o groapă conică de bucate (Gr. 5) ca la locuința 1 (Fig. 5). Avea diametrul la fund de 1,90 m iar la gură de 1,40 m, avea adâncimea de 1,00 m. Pe pantă, în lungul secțiunii au mai fost identificate alte 4 gropi, din care 2 de bucate (Fig. 5). În umplutura lor, ca și în cazul celor de lângă locuințele bordei nu au fost găsite decât câteva fragmente ceramice de epocă. Erau de formă tronconică de dimensiuni asemănătoare. Stau, cu siguranță, în legătură cu bordeiele ce vor fi fost prin apropiere și nu au fost prinse de săpătura noastră. Câteva fragmente ceramice găsite în ele erau mai vechi decât materialele daco-romane, din vremea culturii Tei, din epoca bronzului și au fost antrenate din locuințele răzlețe din zonă sau de pe terasa de pe malul celălalt al râului, unde, în cercetările de teren, am găsit materiale ceramice din această vreme.

În locuința bordei nr. 1 s-a găsit și o piesă din lut ars, de formă conică, care credem noi era muștiucul de la foalele unui meșter făurar de obiecte din metal. Prezența sa poate fi pusă în legătură și cu turta de fier (lupă) de formă circulară, bombată pe o parte. Avea diametrul de 10 cm. Păstra urme de arsură de la vatra de pe care a fost prelevată. De fapt la S de locuință era o vatră de foc circulară cu diametrul de 0,60 m, cu grosime de 7-10 cm, neconsolidată (Fig. 5) pe care se găseau cărbuni, cenușă. În acest context menționăm și un fragment de vas puternic deformat de foc, cu structura poroasă, cu topitură sticloasă pe suprafață.

Pe baza acestor prime rezultate obținute în teren locuirea principală a fost atribuită culturii Chilia-Militari. În primul carou a

fost identificată și o locuință de suprafață de formă aproximativ rectangulară (Gr. 2), (Fig. 5) în interiorul căreia, printre puținele fragmente ceramice și oase de animale consumate, se aflau și fragmente de cărămidă modernă (sec. XIX) rămasă de la construcția școlii sau adusă de la conacul părăsit din amonte.

Ceramica

Din stratul de cultură în care se aflau cantonate locuințele și gropile de bucate, din umplutura lor provin materiale arheologice constând din: oase de animale domestice sau vâdate - cornute mari și mici, suide, cervide etc. - precum și câteva nuclee din cuarțit, folosite probabil la aprinsul focului. Dominant este materialul ceramic. Nu s-au găsit vase întregi. În schimb sunt numeroase fragmente de vase ce permit stabilirea tipurilor folosite de locuitorii acestor bordeie și încadrarea culturală a descoperirilor. Ceramica scoasă la iveală aparține categoriei lucrată cu mâna și cu roata olarului (Fig. 3; 4). Cea mai puțin numeroasă este cea lucrată cu mâna făcută dintr-o pastă nisipoasă bine coaptă. Câteva prezintă amprente digitale ale meșterului care le-a lucrat. Au aspect poros și sunt de culoare cenușie sau cenușiu cărămizie. Unele prezintă pete cărămizii de ardere. Cea mai bine reprezentată este ceramica lucrată cu roata olarului, de fabricație locală sau de import (Fig. 3; 4). Ceramica locală prezintă și ea pietricele sau nisip în pastă. La vasele mai mici, de factură mai bună, îngrijit lucrată și mai neglijentă la formele mari de uz comun. Are aceeași culoare cenușie sau cenușiu cărămizie negricioasă, este netezită sumar cu mâna sau lustruită (Fig. 3; 4). Se recunoaște ușor după liniile concentrice lăsate de învârtirea roții. Uneori și aceasta păstrează amprente digitale.

Ceramica locală de imitație și de import prezintă pasta fină, bine frământată din argilă aleasă anume, lucrată îngrijit. Are culoare cenușie, cenușiu-cărămizie, cu sau fără lustruire la suprafață, cu urme de la rotire pe interior. Cea de imitație este făcută pentru piață și era cumpărată pentru ocazii mai deosebite sau era adusă din centrele de meșteșugari locali sau de prin provinciile vecine ocupate de romani sau poate de meșteri străini stabiliți aici, proveniți din veteranii din armata romană, întorși după executarea serviciului militar acasă în satele de proveniență după ce, în timpul serviciului militar, practicaseră în armata romană această meserie. Puteau proveni chiar din rândul populației gotice și sarmatice pătrunse și stabilite aici ce practicau meseria pentru ei și localnicii cu care comunicau și probabil s-au și încuscrit. Este greu de admis ca o cantitate așa de mare de ceramică și de selectată să fi venit din zone îndepărtate ceea ce situația politică din zonă nu permitea. Cert este însă că populația

trăitoare atunci la Domneștii de azi avea o bunăstare materială și o liniște relativă, dovada este caracterul stabil al gospodăriei și practica de a lua măsurile de păstrare a cerealelor pentru ei și animalele crescute, ce era dovada răgazului de a cultiva, strânge și depozita recolta, ceea ce nu mai era posibil câteva decenii mai târziu în timpul năvălirii hunilor.

O caracteristică aparte o prezintă ceramica lucrată la roată, de culoare cenușie care pentru a șterge de la suprafață urmele rotirilor prezintă o lustruire inversă adică de jos în sus, mai precis în planul vertical al vasului făcută înainte de coacerea în cuptoare cu reglaj controlat și studiat anume, mai puțin uzitat până atunci, amintind de ceramica de “Marginea” de mai târziu, cunoscută și în zilele noastre în câteva centre păstrătoare a tradiției dacice⁶ (Fig. 3; 4). Sunt și cazuri în care vasul a fost introdus într-o pastă moale lichidă și lustruit înainte de coacere sau pătat cu o pastă mai fluidă în care s-a introdus un colorant negru sau negricios, fapt constatat și pe ceramica de aceeași categorie de la Chitila⁷. Sunt și fragmente de vas pe care se află caneluri largi orizontale făcute din rotire și apoi lustruite sau mărunte verticale, pentru a sublinia o anumită parte a vasului, cum e cazul cănițelor, castronașelor sau a gâtului ulcioarelor. O ornamentare specifică acestei perioade este cea prin cercuri lineare incizate, dispuse echidistant pe vasele bombate, sau cu corp alungit în mod special la căni sub nivelul torților. Tot destul de rară este ornamentarea printr-un brâu inelar în relief lustruit odată cu întreaga suprafață a vasului (Fig. 7-8). Linia sa precisă arată că a fost făcut cu roata cu care s-a făcut și lustruirea. El poate marca separarea gâtului de restul vasului sau a fundului mărindu-i stabilitatea (Fig. 7-8). Caracteristică este și alternarea unor râuri orizontale lustruite cu altele nelustruite, pe partea de jos a gâtului vasului (Fig. 2/2). Deosebită este ornamentarea unor părți ale vasului prin registre verticale făcute pe pasta încă moale cu un obiect dur - o spatulă - (Fig. 2/2; 3) sau un lustruitor de piatră. Consta din șiruri lucioase, cenușii vălurite orizontale, echidistante, separate între ele printr-o bandă verticală. O întâlnim pe partea superioară a rotundului vasului sau pe gâtul înalt. Unele fragmente provin din forme cu gât cilindric, svelt sau scund, tronconic având în partea superioară un brâu în relief, inelar cu buza adusă spre interior (Fig. 7/8; 8/3) sau răsfrântă spre în afară. Buza adusă spre interior o întâlnim pe fragmente de strachină mai mică sau mai mare, când poate fi foarte groasă (Fig. 8/6) și cu muchia

⁶ Bichir 1984, p. 30-40.

⁷ Florescu 1958.

ovalizată în profil. În câteva cazuri muchia buzei este retezată drept (Fig. 8/5).

Fundul vaselor la ceramica lucrată cu mâna este diferit de cel de la ceramica lucrată cu roata. Cele lucrate cu roata olarului au o linie clară de delimitare a fundului de corpul său, pe exteriorul vasului observându-se direcția, sensul de rotire. Este clar că cele de fabricație locală le imitau pe cele de import, uneori acestea depășindu-le ca realizare artistică, poate ca urmare a tradiției și aplicației meșterului local pentru acuratețea și poezia ornamentului și a perfecțiunii formelor. Vasul lucrat cu roata are întotdeauna un inel mai gros sau mai subțire al fundului și are aproape întotdeauna o ușoară boltire spre interior (Fig. 8/10, 11). Vasul are pereții mai subțiri ceea ce a dus la scăderea în greutate a pieselor și o ușurare a arderii oferindu-i o mai mare manipulabilitate dar i-a mărit fragilitatea.

Sunt câteva fragmente pe care se vede că aveau toarte (Fig. 7/3-6). Acestea se află pe acelea care provin din partea superioară a vasului și provin din căni, ulcioare și vase borcan de talie mică sau mijlocie. Din puținele cioburi găsite putem spune că tipul de toartă mai des întâlnit este cel în formă de panglică (Fig. 7/4-5), ușor arcuită (Fig. 7/6) ce pornește de pe umărul vasului și se oprește pe buză sau sub ea. Pot avea profil oval sau bilobat, semioval sau cu caneluri longitudinale (Fig. 7/6). Se opresc în scurt pe buza vasului sau pe gulerul în relief al cănilor frecvent pe un fond negru sau negricios, lustruit. Roata olarului favoriza produse mai unitare, mai șablonate și mai simetrice. Produsul finit suferă la capitolul decor ornamental.

Considerații mai ample s-ar putea face dacă le-am compara cu cele găsite în săpăturile de la Conac, unde de asemenea am găsit materiale ceramice de acest fel. Poate aici ne găsim la periferia așezării deși materiale asemănătoare se găsesc pe marginea Ciorogârlei și Sabarului, pe interfluvii. În săpăturile de la conac noi am găsit asemenea materiale dar nu am avut timp să ne ocupăm de ele. Acolo noi am găsit materiale mai bogate și păreau a proveni dintr-un strat de cultură mai bogat dar deranjat de lucrările de fundație ale clădirilor⁸. Rar întâlnit pe rotundul vaselor, pe gât sau buză este motivul din brâie vălurite separate între ele prin caneluri și benzi verticale la ceramica de categoria fină sau brâie alveolate care să acopere întreaga suprafață a vasului⁹ de culoare neagră lustruită¹⁰,

pe câni și străchini. Ele continuă în areal tradiția autohtonă și trece și pe ceramica romană¹¹ și în cultura Sântana de Mureș¹², diferă sau se imită modelul și se mută locul preferat în funcție de formele, de destinația vaselor. Nici butonii aplicați nu apar prea des. Strachina semisferică, cu pereți drepecți sau arcuici se pare că este forma cea mai agreată.

Mai deosebit este fragmentul de vas torsionat de foc care ar putea aminti de o formă de vas folosită anume la topitul metalelor, ca și fragmentul de vas din categoria fină, de culoare cenușie care pe interior și exterior are o glazurare sticloasă, verzuie cu irizări aurii. După pastă, culoare și formă el nu lasă loc părerii că nu face parte din ceramica culturii de tip Chilia- Militari¹³.

În concluzie putem afirma că materialele sunt susținute cultural de observațiile stratigrafice, de complexe de locuire (bordeie, gropi de bucate etc.). Lipsa unor unelte sau arme din os, corn sau metal care să completeze inventarul de epocă, nu ne împiedecă să atribuim cultural descoperirile de la Domnești-Școala Veche după cum urmează: cele mai vechi dovezi de locuire sunt din epoca bronzului, cultura Tei. Locuirea aceasta continuă și în epoca fierului, cultura Basarabi și în epoca daco-romană, în epoca migrației și începuturilor civilizației străromânești și apoi feudale. Cele mai bine reprezentate sunt cele din epoca daco-romană de tip Chilia-Militari. Cele mai apropiate analogii și comparații se pot face cu cele din Câmpia Bucureștiului. Ele se alătură astfel celor deja cunoscute de la București-Lacul Tei¹⁴, Lacul Morii, Străulești¹⁵, Bragadiru¹⁶, Pantelimon¹⁷, Cățelu Nou¹⁸, Buftea¹⁹, Fundenii Doamnei²⁰,

⁸ Noi ne-am ocupat de urmărirea acestei locuiri când se făceau săpăturile, suplinindu-l pe Aristide Ștefănescu, și în cercetările de teren. Am făcut o îndreptare a unui profil al lucrărilor făcute de constructorii unei magazii lângă zidurile Conacului, pe partea de sud-est, spre malul râului.

⁹ Bichir 1984, pl. XX/1

¹⁰ *Idem*, pl. XX, 6; Boroneanț 2001, p. 3-49.

¹¹ Bichir 1973; *idem* 1984, *loc.cit.*

¹² Popilian 1976.

¹³ Diaconu 1965; Mitrea, C. Preda 1966.

¹⁴ Rosetti 1937.

¹⁵ Constantiniu, P.I. Panait, 1965, p. 140-222; *idem*, 1968, p. 43-61.

¹⁶ Turcu 1981, p. 30-46; *eadem* 1979.

¹⁷ Boroneanț, V. Sandu, Cercetările arheologice de la Crângași, vezi CAB, IV, 1992, p. 363-371.

¹⁸ Leahu 1965, p. 11-74.

¹⁹ Ștefănescu 1965, p. 125-132.

²⁰ Boroneanț, Cercetări de teren între anii 1975-2001 (nepublicate).

Crângași²¹, Roșu, la care se adaugă acelea recent identificate cu ocazia cercetărilor de la Canalul Dunăre-București, când cunoașterea noastră s-a îmbogățit mult. Între acestea menționăm pe cele de la Domnești-Școala Veche și Domnești-Conac, Tegheș, Poșta-Buturugeni, Mihăilești-Pod, Văcărești Lunca-Bârzești, Berceni, Glina, Bobești, Popești, București-Dealul Piscului, Lacul Morii, Crângași, Voluntari, Otopeni, Chitila-Fermă²².

Subliniem caracterul împrăștiat al locuințelor dacice situate în mijlocul proprietăților posedate ce alcătuiesc comunitatea sătească de caracter agro-pastoral, deosebit de proprietatea din câmp exterioară așezării. În interiorul așezării erau casa cu inventarul gospodăresc, adăposturile pentru animale și agoniseala pentru hrana lor și grădina de legume, ca în zilele noastre. Acest caracter îl evidențiază și gropile de bucate distribuite în interiorul bordeiului și în exteriorul lui, sau vetrele de foc din exteriorul locuinței de la Domnești. Casa stă în centrul vieții comunității, spre care gravitau toate activitățile. Datorită caracterului restrâns al cercetărilor noastre de salvare, desfășurate numai în curtea și grădina școlii pe timpul vacanței, nu putem să facem prea multe considerații asupra rezultatelor lucrărilor. Ne mărginim să menționăm cantitatea mai mare de ceramică lucrată cu roata olarului, finisată prin procedeul lustruirii întregii suprafețe exterioare a vaselor cu un obiect dur, când vasul era încă crud, după care se făcea coacerea. După același procedeu se făcea și realizarea ornamentului vălurit dispus în registre orizontale și verticale, separate prin benzi. Ca tipologie, materialul ceramic lucrat cu mâna nu este prea variat în care domină fragmentele de căni, cești, castroane, vase sac sau de provizii. Mai numeroase sunt fragmentele lucrate cu roata, de fabricație tradițională dacică, de imitație romană sau de import, fapt explicabil prin prezența stăpânirii romane în Scitia Minor, Moesia și Dacia cucerită de romani din secolele II-V d. Chr., de până la invazia celor dintâi migratori și din timpul primelor valuri care au dus la decăderea vieții economice administrative și culturale.

Probleme de datare ale locuirii din epoca romană și post romană în lumina descoperirilor monetare

Descoperirile de la Domnești ne arată că în etapa de derulare a locuirii de aici decăderea activităților economice și culturale nu se produsese încă din timpul culturii Chilia-Militari. În sprijinul acestei

²¹ Boroneanț, Săpături arheologice efectuate în vara anului 1985, Zănescu 1992, p. 367.

²² Boroneanț, Cercetări arheologice între anii 1975-2001, nepublicate. Situl arheologic se află la nord de pădure, pe malul înalt ce mărginește lunca râului Dâmbovița, la sud de sat.

părerii vin descoperirile monetare întâmplătoare făcute la Domnești. Specialistul numismat Octavian Iliescu ocupându-se de achizițiile Cabinetului Numismatic al Academiei Române în anii 1962-1963 publica trei monede de aur descoperite în această localitate din județul Ilfov. De primă importanță pentru descoperirile noastre este un *solidus* de aur din vremea împăratului romano-bizantin Theodosius al II-lea emis în anii 442-443. Din publicații și din consultarea registrului inventar de la Cabinetul Numismatic al Academiei Române²³, prin bunăvoința colegilor O. Iliescu, C. Preda și V. Petac, cărora le aducem mulțumiri, nu am putut afla numele celui care a făcut ca piesele să ajungă la Cabinetul Numismatic și nici locul exact și anul descoperirii. Din consultarea istoriei comunei aflăm că până în jurul anului 1900 comuna avea mai multe sate și cătune iar școala construită cu bani publici nu era decât cea de la Domnești-Școala Veche. Este aproape sigur că așezarea din care provine moneda să fie din acest sit cuprins aproximativ între vechea școală și conac. Situația aceasta ar fi în acord cu prezența ceramicii de bună calitate lucrată cu roata de aici, ar justifica un moment de înflorire a așezării ce caracterizează sfârșitul sec. IV, care s-a putut prelungi până la sosirea gepizilor și după aceea (la 434 hunii atacă Carsium – Hârșova)²⁴. Celelalte două monede vin să certifice faptul că comunitatea săteasca autohtonă și-a desfășurat activitatea și în secolele următoare, din moment ce vehicula monede de aur, care mai mult că probabil că au provenit dintr-un tezaur care s-a risipit după descoperire. Moneda din secolul VI (582-602) din vremea cezarului Mauricius (Maurikios) Tiberius din dinastia Iustiniană²⁵, este un argument că populația și localitatea autohtonă mai exista în zonă la acea dată.

O comunitate autohtonă în zonă mai exista și în secolul XI din moment ce de aici provine moneda de aur din vremea împăratului Vasile al II-lea Bulgaroctonul și a fratelui său Constantin al VIII-lea (976-1025). Ele au fost teaurizate și păstrate împreună de către urmașii unei familii în nădejdea unor vremuri mai bune Astfel au ajuns până în vremea imperiului româno-bulgar al Asăneștilor. Din această vreme am găsit și câteva fragmente ceramice în așezarea cercetată de noi și în necunoștință de cauză ne întrebăm cum de se

²³ Iliescu 1963, p. 333 (inv.1709); Mitrea 1963, p. 470; Preda 1975, p. 466; Priscus din Panion, în *Fontes Historiae Daco-Romanae* (Izvoarele Istoriei României), IV, București, 1982, p. 131.

²⁴ Harhoiu 1997, p. 29, pl. XCI, 7; XCII, CIII, CXIV, CIV; Torsten Capelle 1994, p. 105.

²⁵ Iordanes, *Getica*, 2001, p. 264, 271.

află acolo. Iată că nu era o simplă întâmplare și lucrurile încep să se lege între ele și să explice marele secret pe care îl ascunde formarea limbi și poporului român sub sceptru creștin. Aceste monede se află și acum la Cabinetul Numismatic al Academiei sub numărul de inventar 1709.

Prezența populațiilor barbare venite din estul și nordul continentului se explică din punct de vedere economic și politic prin atracția pe care a exercitat-o asupra lor bunăstarea din Imperiul Roman. Proverbialele bogății din palatele Romei și ale imperiului i-a atras ca un magnet (ca în istoria contemporană, bunăstarea occidentului). Cercetările de la Chitila, din ultimii ani împreună cu acestea de la Domnești vin să confirme această situație²⁶. Limpezirea problemelor este abia la început și rezolvarea lor o vor aduce viitoarele cercetări arheologice și studierea cu grijă a documentelor istorice, religioase și de artă.

²⁶ Boroneanț 2002, *loc.cit.*; *idem*, 2002 a, p. 1-3.

Bibliografie

Fontes Historiae Daco-Romanae (Izvoarele Istoriei României), IV, București, 1982.

CAB, IV, 1992, Rapoarte arheologice, p. 147-371.

- | | |
|---|---|
| Bichir 1973 | Gh. Bichir, <i>Cultura carpică</i> , București, 1973. |
| Bichir 1984 | Gh. Bichir, <i>Dacii din Muntenia în epoca romană</i> , București, 1984. |
| Boroneanț 1984 | V. Boroneanț, Chitila-Fermă, un aspect cultural al începutului primei epoci a fierului în centrul Câmpiei Române. Date preliminare, Traco-dacica , V, 1984, p.156-166. |
| Boroneanț 2002 | V. Boroneanț, Cercetările arheologice de la Chitila-Fermă din 2001, Date preliminare și stratigrafia, București.MIM , XVI, 2002, p. 3-49. |
| Boroneanț 2002 a | Tezaurul de la Șimleul Silvaniei în lumina cercetărilor de la Chitila, Paideia , 3, 2002, p. 1-3. |
| Constantiniu,
P. I. Panait 1965 | Margareta Constantiniu, Panait I. Panait, Șantierul arheologic Băneasa-Străulești, Săpăturile de la Străulești-Măicănești, CAB , II, 1965, p. 140-235. |
| Constantiniu,
P. I. Panait 1968 | Margareta Constantiniu, Panait I. Panait, Cercetările din sectorul Măicănești (1964-1966), București.MIM , VI, 1968, p. 43-61. |
| Diaconu 1965 | Gh. Diaconu, <i>Târgșor. Necropola complexă din secolele III-IV e.n.</i> , București, 1965. |
| Florescu 1958 | Fl. B. Florescu, <i>Ceramica neagră lustruită de la Marginea</i> , București, 1958. |
| Harhoiu 1997 | Radu Harhoiu, <i>Die Frühe Volkerwanderungszeit in Rumänien</i> , București, 1997. |
| Iliescu 1963 | O. Iliescu, CC , 8, 1963, p. 333. |
| Lahovary, I. C. Brătianu,
Gr. Tocilescu 1900 | G. I. Lahovary, I. C. Brătianu, Gr. Tocilescu, <i>Marele Dicționar Geografic</i> |

- Leahu 1965 V. Leahu, Săpăturile arheologice de la Căţelul Nou, **CAB**, II, 1965, p. 11-74.
- Leahu 1968 V. Leahu, *Cultura Tei*, Bucureşti, 1968.
- Mitrea 1963 B. Mitrea, Descoperiri recente şi mai vechi de monede antice şi bizantine în Republica Populară Română, **SCIV**, 14, 1963, 2, p. 466-473.
- Mitrea, C. Preda 1966 B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din secolul IV în Muntenia*, Bucuresti, 1966.
- Morintz 1961 S. Morintz, Săpăturile de la Chilia, **Materiale**, VII, 1961, p. 441-447.
- Morintz 1962 S. Morintz, Săpăturile de la Chilia, **Materiale**, VIII, 1962, p. 513-518.
- Popilian 1976 Gh. Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Craiova, 1976.
- Preda 1975 C. Preda, Monedele romane post-aureliene în Dacia, **SCIVA**, 26, 1975, 4, p. 441-486.
- Rosetti 1937 Dinu V. Rosetti, *Câteva aşezări şi locuinţe preistorice în preajma Bucureştilor*, Bucureşti, 1937.
- Ştefănescu 1965 A. Ştefănescu, Necropola din secolele III-IV descoperită la Măneşti, Bufta, **CAB**, II, 1965, p. 125-132.
- Torsten Capelle 1994 Torsten Capelle, *Die Miniaturenketten von Szilagyssolymos (Şimleul Silvaniei)*, în Kommission bei Dr. Rudolf Hebel GmbH, Bonn, 1994.
- Turcu 1979 Mioara Turcu, *Geto-dacii din Câmpia Munteniei*, Bucureşti, 1979.
- Turcu 1981 Mioara Turcu, Cercetările arheologice de la Bragadiru, **CAB**, III, 1981, p. 30-46.
- Zănescu 1992 I. Zănescu, Cronica săpăturilor arheologice, 1981-1989, **CAB**, IV, 1992, p. 363-371.
- Zirra, Gh. Cantacuzino 1963 Vl. Zirra, Gh. Cantacuzino, Unele rezultate ale săpăturilor arheologice de pe terenul Câmpul lui Boja-Militari, **CAB**, I, 1963, p. 15-49.

Researches at Domnești, Ilfov county, Danube-Bucharest Channel

Abstract

In 1988, part of the large-scale rescue archaeological excavation undertook along the route of the Danube-Bucharest channel, archaeological research also took place at Domnești-Școala Veche. There were brought to light habitation remains dating back to the Bronze and Iron Age, Dacian-Roman Age, the IX, XII centuries and the Medieval Age. The best documented was the Dacian-Roman period, the Chitila-Militari cultural group, dating back to the III-IV centuries. The excavations uncovered two sunken-hut type of dwellings, 6 storage pits, fragments of hand-made and wheel-made pottery (with small pebbles in the paste), imitations of Roman pottery and imported Roman pottery, iron ore.

As an accidental discovery, Domnești boasts a golden coin, a *solidus* issued by Theodosius III in 442-443, which was further used for dating the above-mentioned habitations. Another golden coin found here was issued by the emperor Mauricius Tiberius (582-602) and a third one of gold, by Basil II “the Bulgaroctone” and Constantine VIII (976-1025). It is very possible they were part of a lost hoard. The coins are kept at the Numismatic Cabinet of the Romanian Academy (Inv. No. 1709).

Caption of the figures

- Fig. 1.** Domnesti, the old school: the site of the archaeological diggings in the school yard (1); students from the Faculties of History, Philosophy and Law clearing up the dwelling and the food pit no. 1 (2).
- Fig. 2.** Dwelling no. 2 and the food pit during the work (1); Dacian pitcher from Poenesti decorated with geometrical motifs displayed in registers (2).
- Fig. 3.** Ceramic pottery fragments from Domnesti, dwellings nos. 1 and 2.
- Fig. 4.** Ceramic pottery fragments from Domnesti, dwellings nos. 1 and 2.
- Fig. 5.** Digging map, with the location of the pile complexes from Domnesti, old school.
- Fig. 6.** Plan of the dwelling no. 1, with the location of the food pits: inside and outside views.

- Fig. 7.** Ceramic pottery fragments from dwelling nos. 1 and 2 (1-2); fragments of the handle pots (4-6); Dacian cup (7); pot fragment with polished belt (8).
- Fig. 8.** Ceramic fragments from dwelling no. 1: from the body of the pots (1, 4, 8, 10-12); from the bottom of the pots (2-3); from the lips (5-7, 9).
- Fig. 9.** Small pitcher from Crangasi-Lacul Morii (1); strainer fragment from Lacu Morii (2); Delian cup fragment with dancers (3).



1



2

Fig. 1. 1. Domnesti-Scoala Veche. Amplasarea sapaturilor arheologice in curtea si gradina scolii;
2 Studentii facultatilor de Istorie, Filosofie si Drept degajand locuinta si groapa de bucate nr. 1.



Fig. 2.

1. Locuinta nr. 2 si groapa de bucate in timpul lucrarilor;

2. Cana dacica de la Poienesti ornamentata cu motive geometrice dispuse in registre.

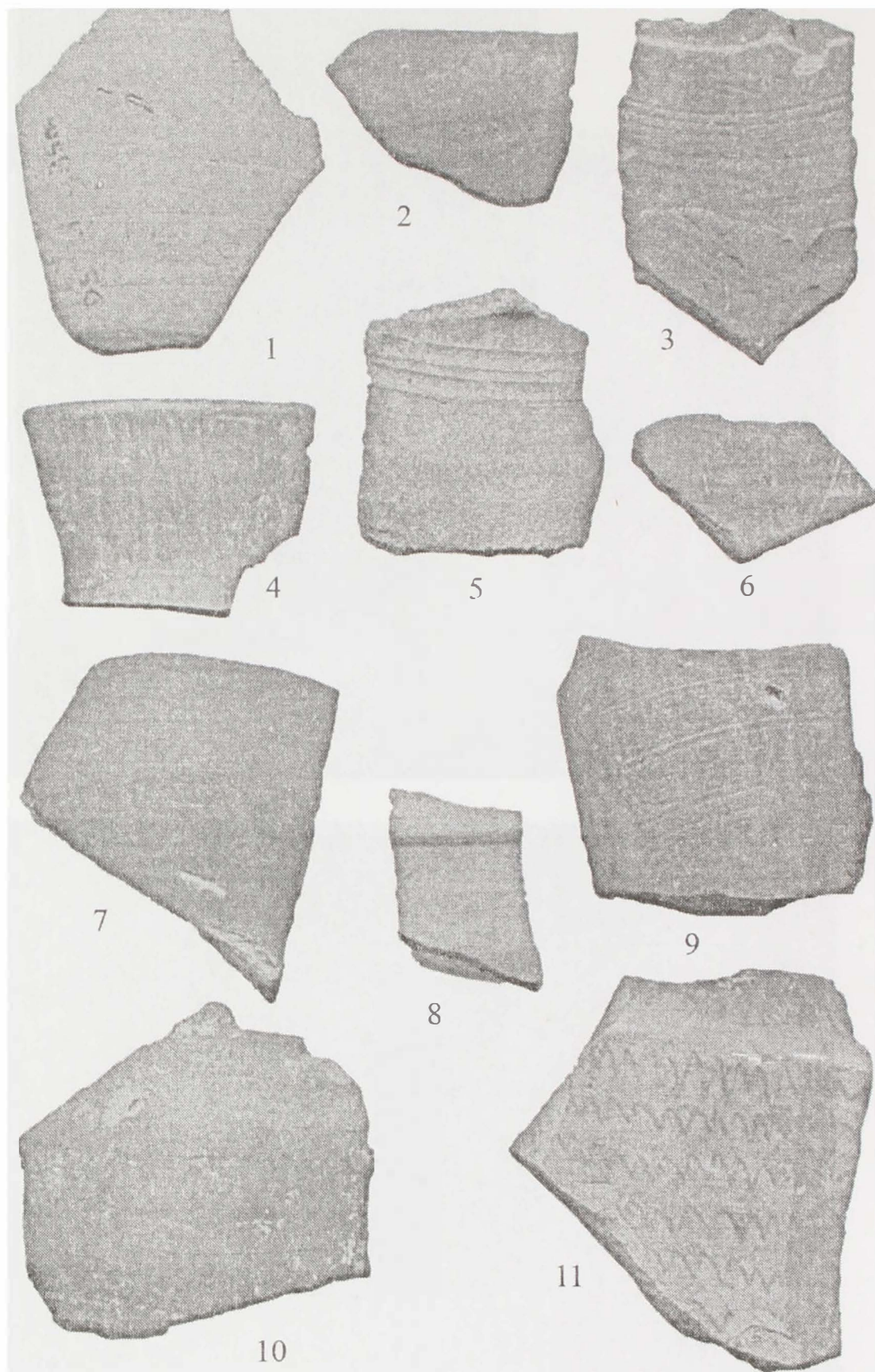


Fig. 3. Fragmente ceramice de la Domnesti din locuintele 1 si 2.



Fig. 4. Fragmente ceramice de la Domnesti din locuintele 1 si 2.

Fig. 5. Planul sapaturii cu amplasarea complexelor de locuire de la Domnesti-Scoala Veche

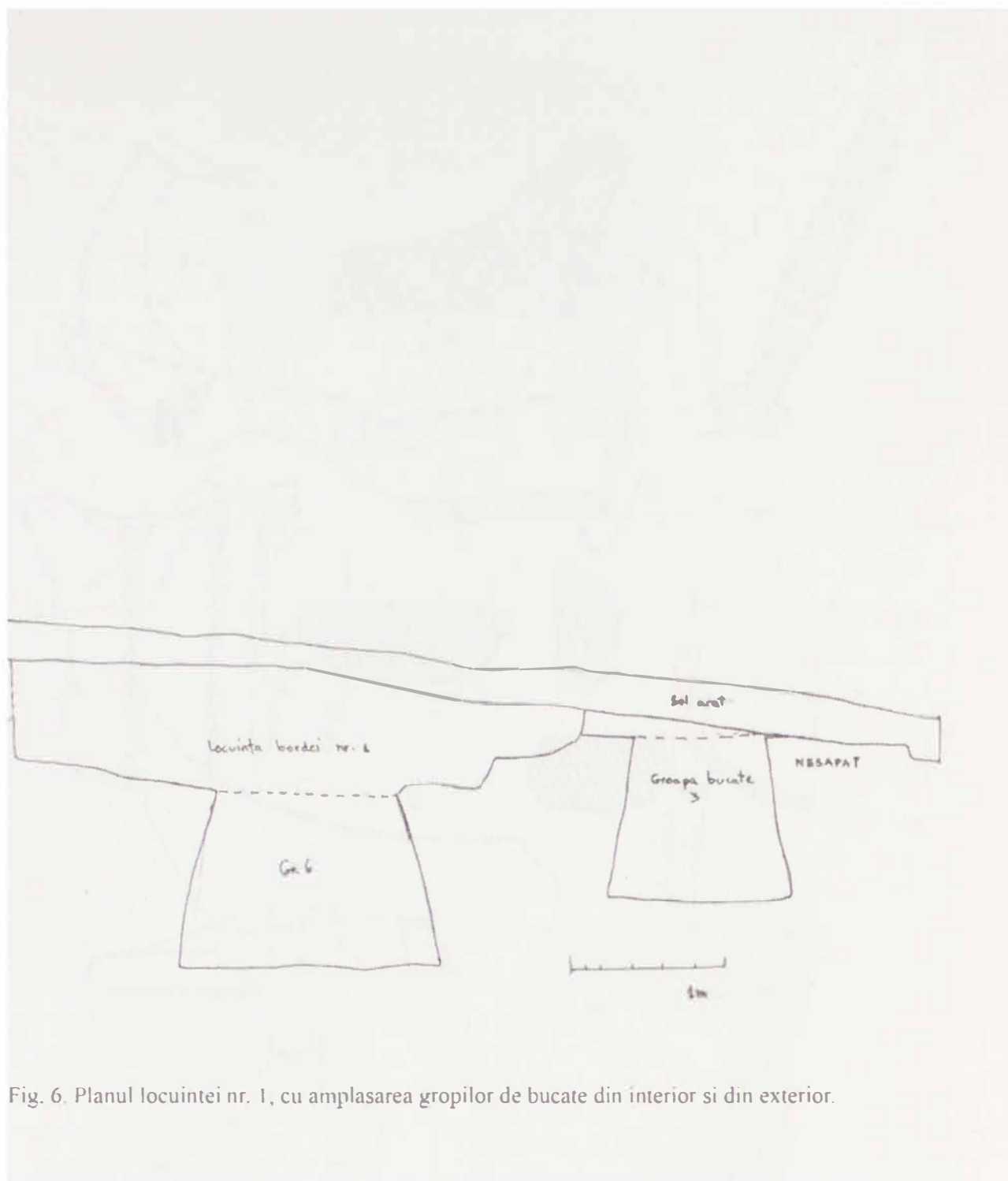


Fig. 6. Planul locuintei nr. 1, cu amplasarea gropilor de bucate din interior si din exterior.

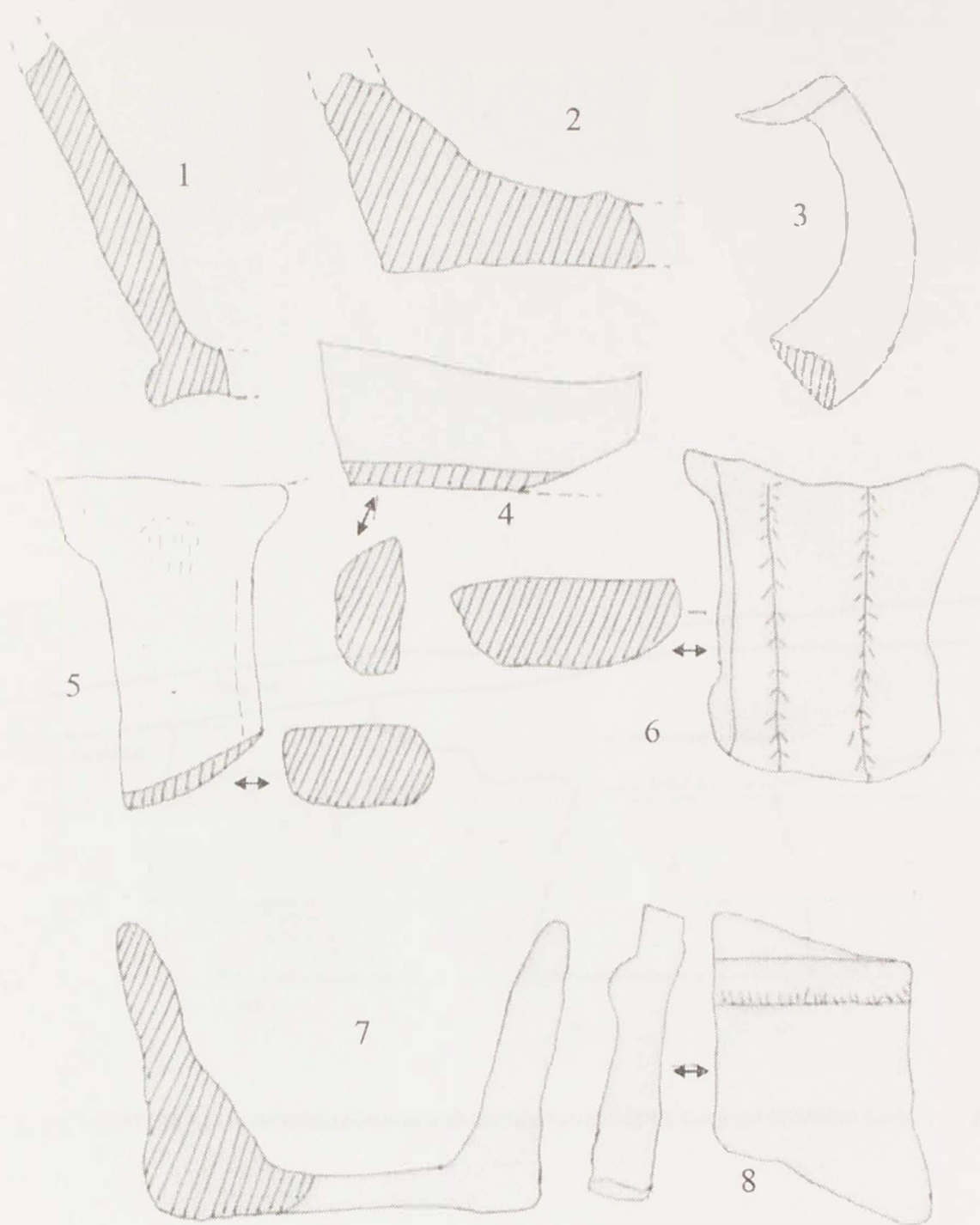


Fig. 7.

1-2 Fragmente ceramice din locuintele 1 si 2.

4-6 Fragmente din manere de vase.

7 Ceasca dacica.

8 Fragment de vas cu brau in relief lustruit.

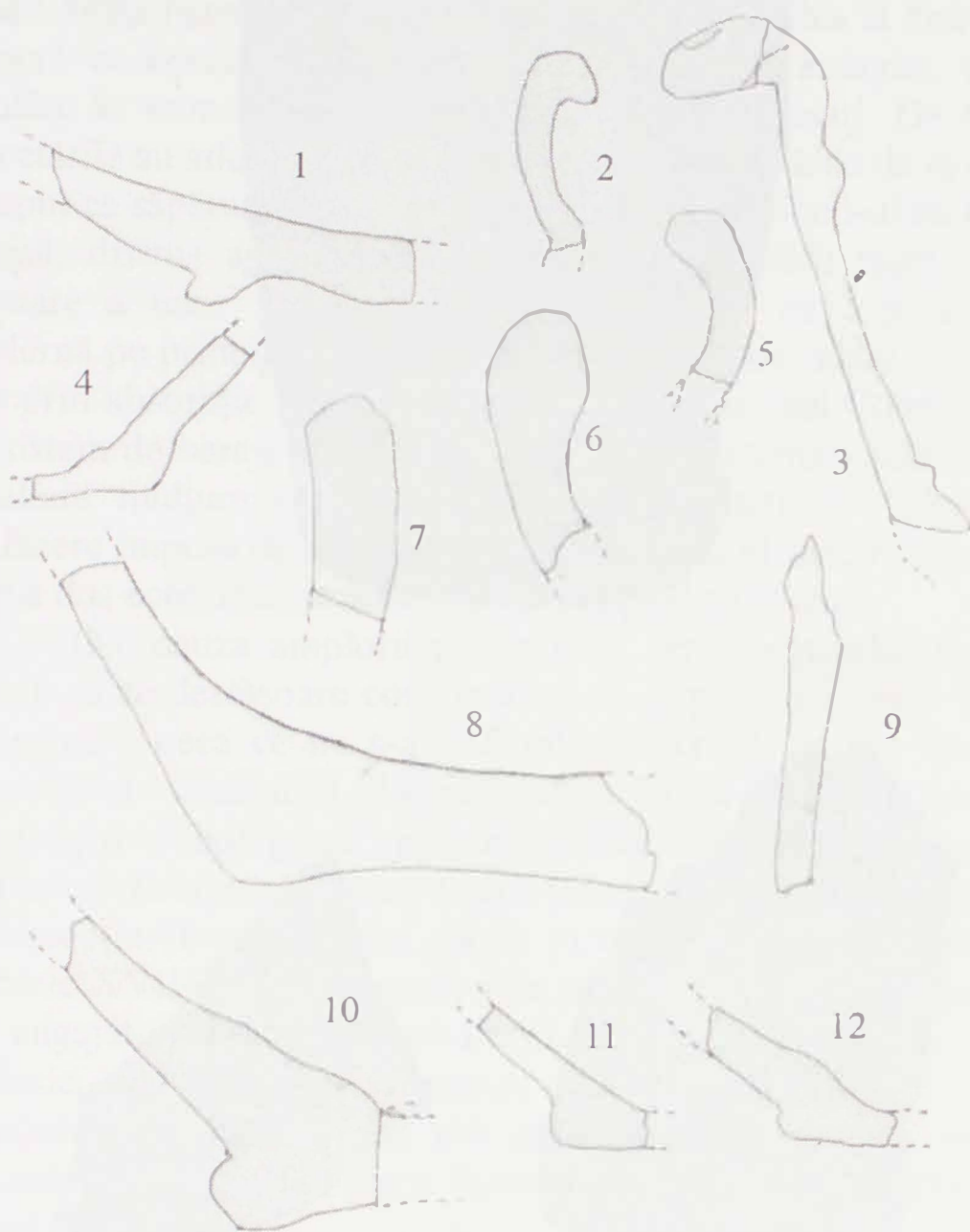


Fig. 8. Fragmente ceramice din locuinta 1:
 1, 4, 8, 10-12 din corpul vaselor;
 2-3 din fundul vaselor;
 5-7, 9 din buze.

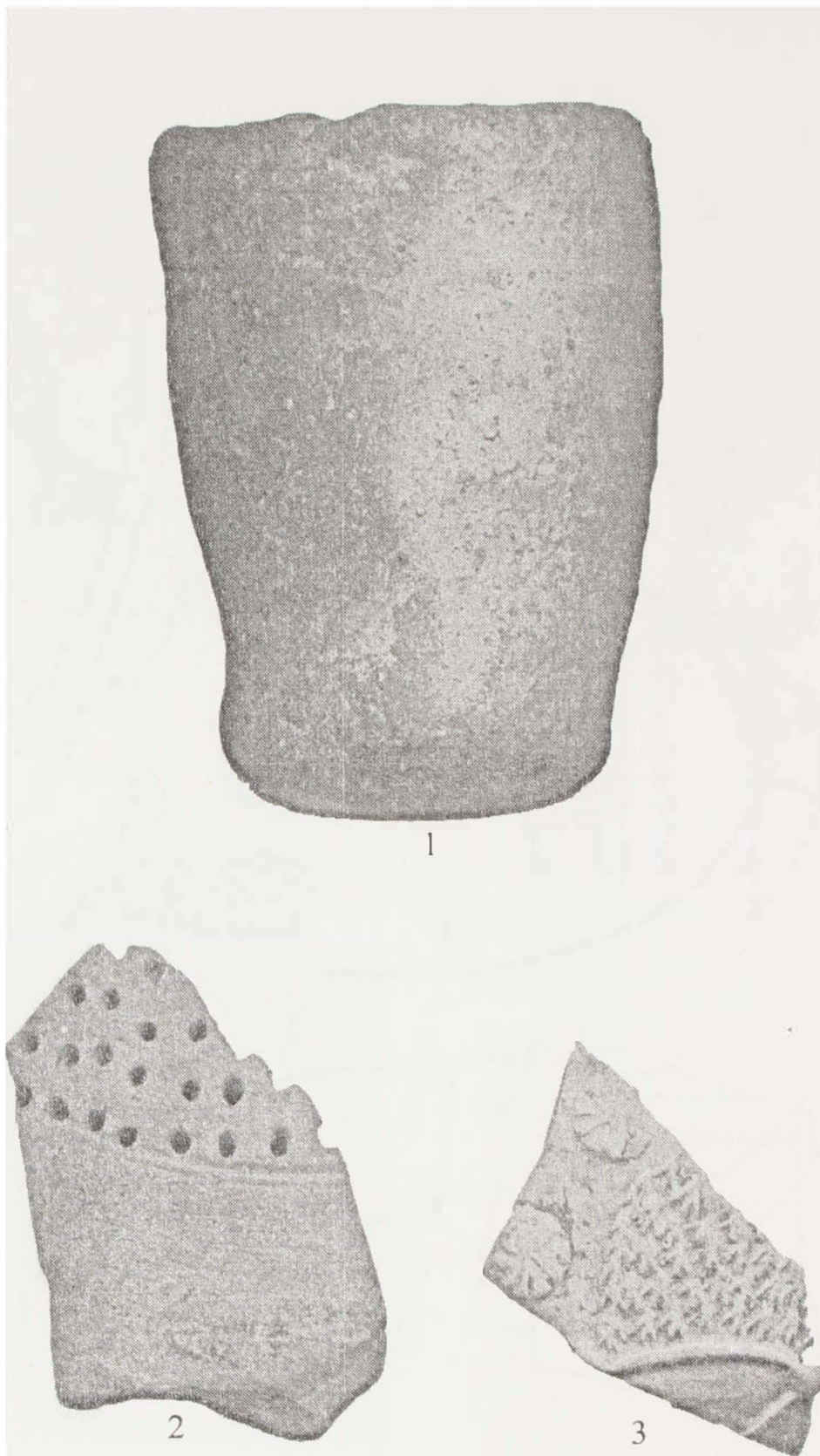


Fig. 9.

1. Canita de la Crangasi-Lacul Morii;
2. Fragment de strecuratoare de la Lacul Morii;
3. Fragment de cupa deliana cu dansatori.